

Creșterea rolului răspunderii penale pe fondul intensificării fenomenului criminalității de mediu

Dr. Angelica COBZARU
Universitatea Ecologică București
angiecobzaru@gmail.com

Rezumat: Răspunderea penală a căpătat, în dreptul mediului, un loc primordial în ierarhia tipurilor de răspundere juridică, pe fondul creșterii numărului faptelor cu efect negativ îndreptate împotriva asupra mediului. Noul Cod penal își aduce contribuția la pedepsirea faptelor îndreptate împotriva mediului. Un alt aspect analizat în lucrarea de față se referă la fenomenul criminalității organizate aflată în plină expansiune. Pe acest fond s-au amplificat și acțiunile distructive îndreptate împotriva mediului, care au dus la apariția criminalității ecologice. La nivel european și global se fac demersuri importante în direcția unui control mai riguros al criminalității. Lucrarea surprinde situația particulară a României și a Franței, din perspectiva preocupărilor pentru stoparea fenomenului infracțional în domeniul ecologic.

Cuvinte cheie: protecția mediului; răspunderea penală; crimă organizată; criminalitatea de mediu.

Introducere

Rolul răspunderii penale a crescut în ultimii ani pe fondul intensificării acțiunilor cu impact negativ asupra mediului care au produs grave prejudicii acestuia, ceea ce a condus la conștientizarea faptului că sunt necesare sancțiuni mai aspre și mai apropiate, care să stopeze fenomenul infracțional în în acest domeniu.

Pe acest fond, răspunderea penală, care o lungă perioadă de timp a jucat un rol secundar în cadrul răspunderii juridice specifice de dreptului mediului, a devenit primordială formă de tragere la răspundere a tuturor subiecților de drept care au adus grave atingeri mediului și componentelor sale.

Lucrarea surprinde evoluția răspunderii penale de la un instrument accesoriu de sancționare în dreptul mediului, la unul care tinde să devină principal, fapt demonstrat de adoptarea recentă a proiectului Legii privind protecția mediului prin dreptul penal, după modelul și în conformitate cu dispozițiile Directivei 2008/99/CE privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal. În plus, sunt surprinse o serie de exemple concrete privind evoluția fenomenului criminalității de mediu și modul în care se încearcă reducerea acestuia la nivel global.

1. Aspecte privind rolul răspunderii penale în dreptul mediului

Răspunderea de tip penal în domeniul protecției, conservării și ameliorării mediului, constituie una dintre modalitățile de sancționare a daunelor ecologice de dată relativ recentă, și aceasta, întrucât, mult timp ea a avut un rol subsidiar.

Din punct de vedere istoric, normele de tip penal au fost considerate printre primele care au fost aplicate pentru protecția mediului, însă un fascicul reprezentativ de norme specifice aferente unui drept penal al mediului sunt de dată mai recentă.

Mult timp, pe primul loc s-au aflat acțiunile de tip preventiv care, în dreptul mediului, au fost considerate cele mai eficiente măsuri de reparare a prejudiciului adus mediului, urmate de cele de natură civilă și contravențională. Sancțiunile de natură penală au fost cerute de creșterea fenomenului infracțional în acest domeniu, și de necesitatea aplicării unor măsuri mai aspre și adecvate noilor tipuri de fapte săvârșite de om împotriva mediului în care trăiește.

Pe acest fond, răspunderea de tip penal în dreptul mediului a căpătat o importanță mai mare, iar la nivel național, european și internațional a devenit tot mai evident interesul pentru crearea unui fascicul specific de „infracțiuni ecologice” și a unui drept penal al mediului.

„Din această perspectivă, dreptul penal a venit în mod specific în ajutorul dreptului public, fie al dreptului constituțional, a dreptului administrativ, dreptului fiscal, legislației economice și chiar al dreptului internațional public, prin instituirea unor reglementări penale particulare în materie, până la coagularea lor într-un drept penal specific, cu tendințe de autonomie” [1].

Infracțiunile ecologice propriu-zise, trebuie să vizeze atingerile aduse mediului care au efecte deosebit de distructive, ce afectează mediul și colectivitățile umane. Prin răspunderea penală trebuie protejat mediul, componentele sale (aer, apă, sol, subsol, biodiversitate) și apărat dreptul omului la un mediu sănătos garantat constituțional.

„În privința urmării infracțiunilor ecologice apar o serie de dificultăți, legate de necesitatea existenței unor mijloace și dotări speciale de constatare și de probă, de o anumită calificare a agenților instrumentari, de caracterul difuz ori dificil de constatat al efectelor poluării, ș.a.” [2].

Infracțiunile “ecologice” propriu-zise se referă la atingeri aduse nu atât intereselor indivizilor, bunurilor și drepturilor lor, ci unor interese colective, majore.

În ceea ce privește dreptul românesc, materia penală în domeniul dreptului mediului a avut mult timp un caracter incomplet, parțial și nedefinitivat.

În doctrină, se consideră, pe drept cuvânt că dreptul penal apare ca un fel de drept pozitiv de *gradul al doilea*, receptând indirect și mediat influențele generale ale noilor orientări manifestate în plan social [3].

2. Răspunderea penală în domeniul protecției mediului în conformitate cu noul Cod Penal românesc

Noul Cod Penal român nu alocă un capitol distinct infracțiunilor îndreptate împotriva mediului. Singurele prevederi care au incidență cu problematica de mediu, fără însă a fi incriminări directe ale unor infracțiuni strict ecologice, le regăsim în Titlul VI - ***Infracțiuni care aduc atingere unor activități de interes public sau altor activități reglementate de lege***, Capitolul IV - ***Infracțiuni privitoare la regimul stabilit pentru unele activități reglementate de lege*** și în Titlul IX - ***Infracțiuni care aduc atingere unor relații privind conviețuirea socială***, Capitolul II - ***Infracțiuni contra sănătății publice*** (Coord. Valerian Cioclei, Codul penal și Codul de procedură penală, București, Editura C.H. Beck, 2010, p. 111 – 115 și 123 – 124).

În Capitolul IV al Titlului VI, sunt incriminate următoarele fapte: nerespectarea regimului armelor și munițiilor (art. 279); nerespectarea regimului materialelor nucleare sau a altor materii radioactive (279¹) și nerespectarea regimului materiilor explozive (art. 280).

În Capitolul II al Titlului IX sunt consacrate trei infracțiuni care privesc sănătatea umană, ce pot fi extinse și la consecințele pe care le pot produce mediului. Este vorba de : răspândirea bolilor la animale sau plante (art. 310), infectarea apei (art. 311) și traficul de substanțe toxice (art. 312).

Rezultă că, în cadrul noului Cod Penal, infracțiunile de mediu nu sunt prevăzute într-un fascicul distinct și au doar o legătură incidentală cu problematica mediului. Chiar și în cazul art. 311 - infestarea apei, deși este vorba despre o faptă îndreptată direct împotriva mediului (a unei componente de mediu), aceasta este privită ca o faptă accesorie celei principale, care se referă la ocrotirea și grija față de sănătatea oamenilor.

În toate cele șase articole din noul Cod penal sunt incriminate fapte îndreptate împotriva omului, care, însă, pot avea consecințe și asupra mediului fără ca acest lucru să fie specificat.

Din analiza prevederilor Noului Cod Penal reiese că nu există o consacrare expresă a infracțiunilor de mediu (ecologice), ci doar una incidentală și indirectă, care nu poate fi operabilă decât pentru câteva situații limitative.

Nu putem să nu amintim faptul că, în Codul Penal, în forma sa modificată în anul 2004 (Legea 301/2004), exista un capitol distinct privitor la infracțiunile de mediu. Este vorba de Capitolul V intitulat sugestiv „***Crime și delictе contra mediului înconjurător***”, parte componentă a Titlului VIII denumit „***Crime și delictе de pericol public***”.

În cadrul capitolului dedicat „Crimelor și delictelor contra mediului înconjurător”, legiuitorul s-a oprit la un număr de 11 (unsprezece) infracțiuni ecologice, după cum urmează: 1. încălcarea regulilor privind protecția atmosferei (art. 395); 2. încălcarea regulilor privind protecția apei (art. 396); 3. încălcarea regulilor de gospodărire a apelor (art. 397); 4. încălcarea regulilor privind utilizarea apei potabile (art. 398); 5. distrugerea lucrărilor de protecție a apelor (art. 399); 6. încălcarea regulilor privind protecția solului (art. 400); 7. încălcarea regulilor privind protecția fondului forestier (art. 401); 8. poluarea fonică (art. 402); 9. poluarea accidentală (art. 403); 10. sancționarea tentativei (art. 404); 11. sancționarea persoanei juridice (art. 405) (Constantin Crișu, Codul penal aprobat prin Legea nr. 301/2004 și 69 de legi speciale care prevăd sancțiuni penale, Argeș, Editura Argessis, 2004, p. 179 – 186).

Această formă a Codului a suferit imediat modificări, s-a renunțat la titulatura de „crime și delictе” în favoarea uneia mai adecvată, cea de infracțiune, iar capitolul dedicat infracțiunilor îndreptate împotriva mediului a fost abrogat.

În acest moment, cele mai multe infracțiuni contra mediului sunt prevăzute în legile nepenale, considerate ca fiind reglementări sectoriale care vizează protecția anumitor elemente și factori de mediu, ori unele activități în strânsă legătură cu acestea. Locul central în cadrul acestora revine Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 195/2005 care incriminează numeroase fapte care aduc vătămări mediului. Legea apelor nr. 107/1996; Legea nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță a activităților nucleare; O.U.G. nr. 243/2000 privind protecția atmosferei; O.U.G. nr. 2/2008 privind pescuitul și acvacultura; Legea nr. 407/2006 a vânătorii și protecției fondului cinegetic; O.U.G. nr. 57/2007 privind regimul ariilor naturale protejate, conservarea habitatelor naturale, a florei și a faunei sălbatice, etc.

Legislația românească se caracterizează prin „existența unui număr mare de reglementări în materie, dar aproape deloc a unui drept penal al mediului, în sensul constituirii unui fascicul bine încheiat, în cadrul unui sistem propriu al infracțiunilor de mediu, unitar și eficient” [4].

Mai mult decât atât, există un număr mare de incriminări a unor fapte, adesea aflate în concurs, prevăzute ca infracțiuni de mai multe texte legale în vigoare în același timp, fapt ce conduce la o slabă operativitate și eficiență a sancțiunilor penale în domeniul protecției mediului.

3. Infracțiuni penale prevăzute în OUG 195/2005 privind protecția mediului înconjurător

În dreptul intern al mediului, rolul răspunderii penale a jucat un rol subsidiar în ceea ce privește sancționarea faptelor îndreptate împotriva mediului. Actualmente, asistăm la o redimensionare a răspunderii juridice în domeniul ecologic în cadrul căreia începe să capete o pondere mai mare răspunderea penală. Întrucât pașii făcuți în direcția stabilirii unui loc prioritar al răspunderii penale în politica protecției mediului sunt abia la început, nu putem să nu constatăm faptul că actul normativ care alocă cea mai mare importanță infracțiunilor ecologice este Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 aprobată prin Legea nr. 265/2006 privind protecția mediului.

În cadrul legii sunt stabilite categoriile de infracțiuni, pedepsele și cuantumul amenzilor penale aferente. Astfel, art. 98 alin. 1-6 și art. 99 alin 1-2, prezintă în mod concret toate tipurile de activități susceptibile de a fi pedepsite prin sancțiuni de ordin penal. Infracțiunile ecologice sunt pedepsite cu închisoare de la un minim de 3 luni - 1 an, la un maxim de 3 ani - 10 ani, pentru faptele foarte grave. Conform art. 98 alin. 6 „Tentativa se pedepsește” [5].

Constatarea și cercetarea infracțiunilor se face din oficiu de către organele de urmărire penală, conform competențelor legale.

4. Creșterea rolului răspunderii penale în domeniul mediului ca urmare a transpunerii Directivei 2008/99/CE în legislația internă

Neincriminarea infracțiunilor ecologice în cadrul unui capitol distinct din cadrul noului Cod Penal a fost compensată de adoptarea proiectului Legii privind protecția mediului prin răspunderea penală. Acest lucru a fost realizat ca urmare a necesității transpunerii în plan intern a obligațiilor impuse de Directiva nr. 2008/99/CE care stabilește necesitatea ca statele membre să prevadă în legislația națională a unor sancțiuni penale eficace, proporționale și disuasive, pentru încălcări grave ale dispozițiilor din dreptul Uniunii privind protecția mediului.

Directiva comunitară a apărut ca un răspuns la situația de criză ecologică în care se află mediul, fapt ce impune, pe de o parte, o incriminare adecvată a faptelor care aduc atingeri grave datului natural, iar pe de altă parte stabilirea unor pedepse descurajante pentru subiecții de drept vizați.

Directiva 2008/99/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, propune stabilirea unor măsuri eficiente care să combată creșterea fenomenului infracțional în domeniul protecției mediului. Scopul declarat al Directivei este stabilit încă din Preambulul său: „Comunitatea este preocupată de creșterea numărului de infracțiuni împotriva mediului și de efectele acestora, care se extind din ce în ce mai mult în afara granițelor statelor în care acestea sunt comise. Astfel de infracțiuni reprezintă o amenințare la adresa mediului și necesită, prin urmare, un răspuns adecvat. „Experiența a demonstrat că actualele sisteme de sancționare nu au fost suficiente pentru a garanta respectarea, în totalitate, a legislației privind protecția mediului. O astfel de respectare poate și ar trebui să fie consolidată prin prevederea de sancțiuni penale...” [6].

În ceea ce privește cadrul intern, la data de 6 octombrie 2010, la inițiativa Ministerului Mediului și Pădurilor, Guvernul României a adoptat proiectul de *Lege privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal*.

Din Comunicatul Oficial dat de către Ministerul Mediului și Pădurilor rezultă că noul act normativ aprobat, vine în completarea legislației interne privind protecția mediului, asigurând alinierea la standardele europene în materie și îndeplinirea obligațiilor României ca stat membru al Uniunii Europene.

Incrimările cuprinse în această lege se raportează la nerespectarea anumitor dispoziții legale care reglementează aspecte importante specifice ale gestionării substanțelor poluante sau ale protecției mediului în general, dispoziții care constituie fie transpunerea unor acte normative comunitare, fie chiar regulamente în materie ale Uniunii Europene [7].

Acesta este, spre exemplu, cazul operațiunilor cu deșeuri, respectiv sancționarea desfășurării operațiunilor cu deșeuri, care intră sub incidența art. 3 al Legii. În prezent, efectuarea acestor operațiuni fără respectarea dispozițiilor legale este incriminată doar în ceea ce privește deșeurile periculoase, însă Legea privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal vine cu o nouă incriminare, în ceea ce privește regimul de colectare, transport, valorificare sau eliminare al deșeurilor, altele decât cele periculoase.

De asemenea, incriminarea privind desfășurarea de operațiuni de export cu încălcarea dispozițiilor legale în domeniu are în vedere respectarea obligației impuse statelor membre, prin intermediul directivei amintite, de a sancționa operațiunile de transfer ilegal de deșeuri. În prezent, legislația internă a României sancționează importul, tranzitul, introducerea sau scoaterea de pe teritoriul țării de deșeuri, cu nerespectarea dispozițiilor legale, nesancționând însă ca atare și exportul de deșeuri.

În privința infracțiunilor la regimul materialelor nucleare sau substanțe radioactive periculoase, legea vine să completeze prevederile existente în cadrul Codului penal sau al unor legi speciale în materie, cum ar fi Legea nr. 111/1996 privind desfășurarea în siguranță, reglementarea, autorizarea și controlul activităților nucleare, cu anumite modalități de săvârșire a infracțiunilor necuprinse în legislația actuală și pe care directiva le cuprinde ca atare.

5. Elemente privind apariția criminalității ecologice

În ultimii ani s-a constatat o dezvoltare fără precedent a crimei organizate, fapt ce a condus la o luptă susținută împotriva acțiunilor periculoase care amenința siguranța și securitatea cetățenilor statelor lumii. Globalizarea, ca fenomen actual aflat în plină expansiune, aduce cu sine nu numai efecte pozitive, ci și numeroase aspecte negative, care își pun amprenta asupra tuturor domeniilor vieții economice, culturale, sociale și politice.

La nivel european și global nu există un consens în ceea ce privește terminologia fenomenului criminalității ecologice. Încercările de definire a conceptului sunt destul de stângace și controversate și, de cele mai multe ori, se evită definirea termenului, reținându-se doar o clasificare funcțională a infracțiunilor la care acesta face referire.

Cu toate acestea, au fost făcute demersuri juridice importante în direcția creării unui cadru legislativ mai adecvat, care să facă mai bine față fenomenului infracțional actual. Este laudabilă și salutară adoptarea la nivel european a Deciziei-cadru 2008/841/JAI a Consiliului din 24 octombrie 2008 privind lupta împotriva crimei organizate, care reprezintă un exemplu concret de armonizare în domeniu, aspect care poate contribui la o reacție mai fermă și calificată a organelor judiciare abilitate [8].

Decizia-cadru 2008/841/JAI [9] privind lupta împotriva crimei organizate are ca obiectiv „îmbunătățirea capacităților comune ale Uniunii și ale statelor membre, precum și combaterea crimei organizate transnaționale. Acest obiectiv este urmărit, în special, prin armonizarea legislației. Este necesară o cooperare mai strânsă între statele membre ale Uniunii Europene pentru a contracara pericolele și extinderea organizațiilor criminale și pentru a răspunde în mod eficient așteptărilor cetățenilor și cerințelor proprii (art. 1).

Extrapolând de la nivelul general la cel particular, de la criminalitate organizată în general la criminalitatea ecologică, în particular, constatăm o situație asemănătoare la ambele nivele. Criminalitatea ecologică, capătă forme tot mai grave la nivel european și global. Noua directivă - cadru aprobată nu face decât să întărească și să susțină ideea, că fiecare stat membru trebuie să își aducă contribuția la o mai bună cooperare la nivel european și global, pentru un control mai bun al acestui fenomen.

Domeniile predilecte în care s-a dezvoltat criminalitatea ecologică sunt: comerțul ilicit cu specii sălbatice, cu specii rare sau pe cale de dispariție, traficul cu materii radioactive și nucleare, traficul de deșeuri periculoase, poluarea intenționată a apei, aerului, solului, subsolului, etc.

În acest context, este tot mai evident că situația actuală generează noi obiective pentru cercetarea științifică: definirea infracțiunilor internaționale, mondiale, transnaționale, globale, analiza și decelarea manifestărilor mondializării crimei, structura criminalității transnaționale, rolul fundamental al organizațiilor criminale, factorii și procesele mondializării crimei [10].

6. Criminalitatea ecologică. Modelul Franței

În Franța, lupta îndreptată împotriva criminalității ecologice este mult mai activă. O manifestare de mare anvergură a avut loc în perioada 27 – 29 martie 2012, la Lyon, la care au participat peste 70 de țări, având ca obiectiv facilitarea punerii de acord asupra unei strategii mondiale, de respectare a dreptului mediului și de armonizare și unificare a luptei împotriva criminalității ecologice [11].

În ceea ce privește termenul de criminalitate ecologică, în cadrul dezbaterilor se face mențiune la un Raport al Guvernului American din anul 2000. privitor la criminalitatea internațională organizată, în cadrul căreia termenul de criminalitate ecologică reprezintă o încălcare deliberată a dreptului internațional sau național, în ceea ce privește controlul poluărilor periculoase pentru sănătate sau mediu, exploatarea necontrolată a resurselor naturale, protecția speciilor vegetale și animale amenințate sau pe cale de dispariție.

Terminologia, în acest sens, nu este foarte clară și nici unificată, folosindu-se și noțiunea de „delicvență ecologică”, în Franța și în alte țări, sau de „crime îndreptate împotriva mediului”, toate, însă, cu referire directă la infracțiunile grave care sunt îndreptate împotriva mediului.

În cadrul Summitul de la Lyon, au fost discutate câteva dintre cele mai grave probleme aduse în prim plan de expansiunea criminalității ecologice: comerțul ilicit cu animale sălbatice, traficul cu materiale radioactive și nucleare, traficul de deșeuri.

6.1. Comerțul ilicit cu specii sălbatice. În opinia Organizației Mondiale a Vămirilor, comerțul ilicit cu animale sălbatice poate fi considerat la fel de periculos ca traficul de stupefiante. Tot potrivit Organizației Mondiale a Vămirilor, „comerțul ilicit cu animale sălbatice poate fi la fel de profitabil precum traficul de droguri. Șalurile din lână de antilopă tibetană, a căror vânzare este total ilegală, se vând cu aproape 20.000 de euro/pe fiecare piesă și caviarul de sturioni se vinde cu aproximativ 8000 de euro / pe kilogram” [12].

În martie 2012, poliția thailandeză a anunțat că, dintr-o singură razie efectuată, a confiscat un număr mare de animale sălbatice destinate comerțului ilegal: cinci tigri, 13 lei, 3 pume, 3 canguri, 4 păsări flamingo, 66 marmote, 2 urangutani și 2 panda. Acțiunea aparținea a trei membri ai unei bande criminale, care au fost arestați și puși sub acuzare. Ei au importat animalele din Africa, Canada și alte țări, și urmau să le revândă în SUA și China [13].

6.2. Traficul cu materiale radioactive și nucleare. Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIEA) are o bază de date cu privire la incidentele despre care statele sale membre au cunoștință. Astfel, din 1993 până în 2011, numărul de incidente nefavorabile a fost de 2164, constând în posesia neautorizată de astfel de materiale (radioactive și nucleare), activități criminale conexe, cazuri de pierdere sau furt, precum și alte evenimente despre care nu există informații suficiente [14].

Un lucru este sigur, aceste statistici arată că cererea pentru acest tip de produs există, și că traficul este facilitat de lipsa de control al materialelor radioactive și nucleare.

6.3. Traficul cu deșeuri. Potrivit Organizației Internaționale a Muncii, „în fiecare an, până la 50 de milioane de tone de deșeuri de echipamente electrice și electronice („e-deșeuri”) sunt generate în lume”. Un Raport al Programul Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP), publicat luni, 22 februarie 2010, indică faptul că volumul de deșeuri electronice va crește în continuare în mod semnificativ în următorii zece ani [15].

Confruntându-se cu o cerere în creștere pentru deșeuri electronice, grupuri de crimă organizată abundă în special în țările în curs de dezvoltare. La fiecare cinci până la opt ani, stocurile de calculatoare personale sunt înlocuite, transformându-se în deșeuri, care devin ținta traficului ilicit.

În noiembrie 2010, unsprezece persoane și patru societăți britanice au fost urmărite în justiție pentru încălcarea reglementărilor europene privind reciclarea deșeurilor provenind de la dispozitive electronice (telefoane, calculatoare, imprimante, televizoare, etc). Ancheta realizată de Agenția de Mediu britanică a desființat o filieră de export ilegal de deșeuri, care mergeau către mai multe țări din Africa de Vest, unde dispozitivele electronice erau demontate pentru costuri mult mai mici decât cele primite pentru reciclare în Europa.

Concluzii

Infracțiunile împotriva mediului constituie o problemă gravă și în creștere, și care se manifestă sub diferite forme. Ea nu se limitează la poluarea aerului, apei și solului, ci împinge speciile sălbatice valoroase comercial mai aproape de dispariție. Criminalitatea ecologică poate include, de asemenea, infracțiuni care

accelerează schimbările climatice, distrugerea stocurilor de pește, defrișarea pădurilor și epuizarea resurselor naturale esențiale. Aceste infracțiuni pot avea un impact dăunător asupra economiilor și securității mai multor națiuni, în unele cazuri, ar putea chiar pune în pericol existența însăși a unei țări sau a unui popor. În plus, într-o proporție semnificativă, în comiterea infracțiunilor de poluare și a celor asupra faunei sălbatice s-a dovedit implicarea rețelelor crimei organizate.

În ultimul timp, grupările de criminalitate organizată și-au extins activitățile infracționale în zona traficului cu specii de plante și animale, exportului de deșeuri periculoase, materiale radioactive, ceea ce conferă un plus de pericolozitate acestor fapte și conturează o strânsă legătură între criminalitatea organizată și criminalitatea ecologică.

Cu toate că infracțiunile împotriva mediului au fost considerate infracțiuni nespecifice ale criminalității afacerilor, și doar atunci când cauzează sau riscă să cauzeze pierderi substanțiale, presupun cunoștințe deosebite în domeniul afacerilor din partea infractorilor și au fost comise de oameni de afaceri în exercitarea profesiilor sau funcțiilor, trebuie luate în considerare, nu trebuie neglijat faptul că infracțiunile de poluare a mediului (în special) sunt comise de „gulerele albe”, aspect care întărește legătura dintre criminalitatea afacerilor și criminalitatea ecologică.

Referințe

- [1] Duțu M., (2015), Răspunderea în dreptul mediului, Editura Academiei Române, București, p. 253.
- [2] Duțu M., (2003), Dreptul mediului. Tratat. Abordare integrată, Editura Economică, București, 2003, Vol. I, p. 435.
- [3] Bouloc B., (2011), Droit penal general, 22 edition, Editions Dalloz, Paris, p. 26.
- [4] Mircea Duțu, Implicații ale transpunerii în dreptul român a Directivei 2008/99/CE din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, articol publicat în Revista Dreptul, nr. 6/2010, p. 221.
- [5] O.U.G. nr. 195/2005 privind protecția mediului, art. 98.
- [6] Paragrafele 2 și 3 din Preambulul Directivei 2008/99/CEE din 19 noiembrie 2008 privind protecția mediului prin intermediul dreptului penal, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 328.
- [7] Informarea de presă din 06.10.2010, apărută pe site-ul www.mmedia.ro, cu privire la adoptarea proiectului Legii privind protecția mediului prin dreptul penal.
- [8] Rusu I., (2012), Lupta împotriva crimei organizate în Uniunea Europeană, Revista Dreptul, anul XXIII, nr. 5, p. 226.
- [9] Decizia-cadru 2008/841/JAI privind lupta împotriva crimei organizate, publicată în Jurnalul Oficial al UE, L 300, pp. 42 - 45.
- [10] Duțu M., (2012), Cuvânt de deschidere - Conferința „Marea criminalitate în contextul globalizării”, în Studii și Cercetări Juridice, anul 1 (57), nr. 2, București, Editura Academiei Române, p. 217.
- [11] Cioclei V., (2010), Codul penal și Codul de procedură penală, București, Editura C.H Beck, pp. 111 - 112 și pp. 123 - 124.
- [12] Duțu M., (2010), Dreptul mediului, Ediția a IIIa, București, Editura C.H. Beck, pp. 282 - 284.
- [13] Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 195/2005 privind protecția mediului aprobată prin Legea nr. 265/2006.
- [14] Summitul de la Lyon, 27 - 29 martie, 2012, <http://www.gcsp.ch/Sidebar/News/Lutte-contre-les-crimes-ecologiques-vaux-pieux-ou-realite-L-avis-de-Marc-Finaud>
- [15] <http://www.ilo.org/global/industries-and-sectors/mechanical-and-electrical-engineering/lang--fr/index.htm>